

Locuinta Redactorului
si
Cancelaria Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dintiil regulari ai „Federatiunii.“
Articlii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii'a:

Pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costă 10 cr.

Pest'a, 7 sept. 26 august 1869.

Politic'a Dlui Beust incepe a-si perde totu creditulu, daca l'a avutu, chiaru si in Franci'a, cu tote că regeneraturu Austriei s'a laudatu de nenumerate ori cu simpatie Franciei. „*Revue contemporaine*“ publica unu articlu esacerbatu contr'a politiciei Dlui Beust, unde se dice: Nu mai potemu suportă, ca concistele pacei sê fia amenintiate in totu minutulu de acestu spiritulu neliniscitu si revoltantu, si suntemu gat'a a eschiamă, că consolidarea pacei in Europ'a nu este impededata decâtu de Dlu Beust. Auctoru'u articlului se incerca apoi a dovedi in modulu celu mai evidentu, pentru ce cancelariulu imperiale este unu aliату perfidu alu Franciei. Materialulu pentru acêsta cercetare sunt depesiele si actele oficiali cunoscute publiculu d'in decursulu aniloru d'in urma.

Si intr'adeveru, Franci'a nu pote sê aiba nece candu unu aliату sinceru in Dlu de Beust; nu, pentru că Dlu Beust nu represinta pre poporele d'in Austri'a, elu represinta sclavi'a loru; sêu ca sê ne esprimemu mai lamuritu, fia Dlu de Beust, elu singuru, aliату ori-cui, alu Franciei, alu Magiariloru, alu inse sub conditiunile, ce nu inceta de a ni le impune, noi, poporele d'in Austri'a, nu vomu sprigină pre Dlu de Beust nece-una-data. Insa-si Franci'a, daca ar' voi sê con- teze la alianti'a poporeloru d'in Austri'a, ar' trebui înainte de tote sê le ajute in nesuinti'a loru de a-si recastigă libertatea. Aceste popore, devenite odata libere prin spriginulu Franciei, aru fi cele mai credincioase aliante a le binefacatorei loru. Una alianti'a onesta nu pote sê existe decâtu intre popore libere, cari voiescu a-si pastră libertatea contr'a atacatoriloru nedrepti, contr'a tiraniloru si usurpatoriloru; inse ce alianti'a ar' fi acê'a, carea Dlu de Beust ar' voi a-o legă intre poporele, subjugate si supuse sclaviei de elu insu-si, si intre Franci'a? Nu o-amu potē intielege altminte decâtu că acêst'a ar' fi cu una alianti'a mai multu contr'a nostra, spre usurparea si mai mare a drepturiloru nostre. Deci înainte de tote libertate si era-si libertate! Noi vomu fi cu acei-a, cari dorescu a ni redă libertatea, si vomu fi contr'a aceloru-a cari voiescu a ne tienē in sclavia.

Siedintiele s e n a t u l u i f r a n c e s u devinu d'in dî in dî mai interesante, mai vertosu de la discursulu principelui Napoleonu, comentatu pana in detalie de tote diurnalele francese. Asiē, de exemplu, diurnalulu „*France*“ considera acestu discursu ca unu apelu cătra tiera si lu numesce „una pagina in analele istoriei“; era caracterisandu-lu mai de aprobe dice: „Ide'a principala a acestui discursu se cuprinde in putiene cuvinte: imperiulu sê se dede cu libertatea; acestu legamentu sê nu fia una casetoria de ratiune ci una casetoria de inima, carea sê nu remana numai una incercare efemera, ci sê devina una alianti'a indissolubila. Discursulu principelui inspira d'in inceputu pana in fine cea mai viua incredere la unu asemene rezultatu; fia-care cumentu este una eshortatiune la progresu, fia-care proiectu alu principelui este indreptatu spre intetirea desvoltării; elu voiescu tota libertatea, si nu libertatea, carea mai in tote constitutiunile este cuprinsa in cuvinte mai multu sêu mai putīnu contestabile si contestate.“ Cetitorii nostri onor. voru potē apretiu de altminte discursulu principelui Napoleonu d'in colonele diuariului nostru unde, permitiendu-ne spatiulu, i vomu dā locu. Șciimu inse, că cu câtu-va tempu mai nainte im-

peratulu a chiamatu la sine pre principele, rogandu lu sê nu partecipe in debaterile a supr'a senatus-consultulu. Scirile ce ni venira de la Parisu anuncia, că imperatulu este superatu pre principele Napoleonu d'in caus'a discursulu prèliberale alu acestui-a. Se pote inse, ca superarea imperatulu sê fia numai dessimulata.

Diurnalulu „*Civiltă cattolica*“ ni spune, că 50 de episcopi au refusatu de a primi invitatiunea la conciliulu ecumenicu, care se va deschide in 9 diec. Alte sciri d'in Itali'a ni impartesiescu resensulu generalu produsu prin mesurile infioratorie intrebuintiate de guvernulu contr'a libertății pressei. Redactorii diurnaleloru mazzinistice suntu mai toti incarcerati. Esacerbarea cresce d'in dî in dî si poporatiunea conscia drepturiloru sale spriginesce pre cei oprimati.

Guvernulu d'in Ispani'a si perde cu incetulu tote simpatie in strainetate. Insu-si diurnalulu „*Times*“, care dupa alungarea Isabellei simpatisă cu guvernulu actualu alu Spaniei, este acuma nemultumitu cu multe ce se petrecu acolo. Acestu diurnalu dice, că nefericirea Spaniei provine de la guvernele ei, cari au avutu totu-de-una vitulu d'a fi *neresolute si violente*, si că guvernulu lui Primu inca nu este in acêsta privintia decâtu una reimprospetare a guverneloru trecute, cu tote smintele si vitiele loru.

Diurnalistic'a austro-magiara este plina de calumniele cele mai nerusinate a supr'a caletoriei lui Carolu, principe alu Romaniloru, care merse la Crime'a pentru a face Tiarului visit'a sa de curtenire. Diuariulu francesu „*de Public*“ demintiesce tote acele calumnie reutatiose despre una alianti'a infricosiată, carea principele romanu o-ar' fi inchiatu cu Rusi'a pentru scopuri ce nu existu decâtu in capulu dualistiloru pentru a insultă pre natiunea romana transcarpatina si pre principele ei. Inse dualistii voru fi in curendu demascati, că ci principele Carolu si va face curtenirea sa si imperatulu Napoleonu.

Cetimu in „*Gaz. Trans.*“

Nr. 1594—1869.

On. in Christosu Frate!

D'in diu'a, candu cu ajutorulu Preabunulu Dumnedieu amu cuprinsu acestu seanu inaltu, nu amu avutu mai fierbinte dorintia, decâtu ca intru unu sinodu diecesanu sê potemu supleni scaderile, alinā dorerile, delatură pedecelē, ce s'ar gasi a retenē prosperarea bunci stări, si infiorirea spirituala a acestei arciadiecese; si pentru aceea nu amu intardiātu nemic'a indatā a dou'a dî dupa intronarea nostra adeca in 12 Aprile a si pune pasii cuveniti la locurile sale pentru trebuinti'as'a incuviintiare, respective orientare.

Si fiindu că de la unu locu ni a venitu incuviintiarea, totu speramu, că va sê sosescă si de la celalaltu; dara dupa-ce inca nici pana adi nu a sositu, er' timpulu tace si trece, si dilele decurgu fāra ca sê se asiedie cele de asiediatu: dupa una cumpenire receruta amu gasitu in Domnulu a fire mai consultu ca, presupunendu incuviintiarea restante, sê ne folosimu de timpulu, ce lu mai avemu d'in vēr'a si respective tom'n'a anului curente, si potendu fi mai curendu, sê ne consultămu cu fratielē vestre intru unu sinodu diecesanu; dreptu aceea ca sê ne potemu orientā mai deplinu atātu asupra obiectelorū, ce le-amu gasi de pertractatu, cătu si asupr'a tempului si respective a dililoru, in cari ar' fi cu potintia, dara si mai acomodu a tienē amintitululu sinodu, amu cugetatu a fire cu scopu, a ve provocā pre onoratele fr. vestre, că potendu fi mai curendu, consultandu in adunāri eparciali, sê deduceți una consemnatiune acurata a totoruru obiectelorū acelor'a, cari tienendu-se de ster'a sinodulu diecesanu s'ar' potē luā in consideratiune, si combinandu-se cerintiele arciadiecese nostre de dupa lipsele eparcieloru singuratece ar'

merită pertractare meritoria; deci acêsta consemnare sê o strapuneti aici fāra amanare, mai tardiū inse pana 25/13 sept. a. c, ca asiē combinandu-se tote acele dupa cerintia sê se pota luā privirea, ce o meritēza acele la designarea obiectelorū, ce voru veni la pertractare in tienendulu sinodu; alu carui-a tempu se va incunoscintia prin literele convocatorie, ce voru sê ēsa mai tardiū.

Intre altele dandu-vi binecuventare arciereasca remanemu in curtile castelului nostru in Blasiu la 20/8 augustu 1868.

Binevoitoe

Ioane V a n c e a m. p.
arceiepiscopulu si metropolitulu de
Alb'a-Iulia.

D'in comitatulu Zarandu, 20. aug. 1869.

Comitetulu comitatulu Zarandu, convocatu de I. Dr. Iosifu Hodosiu, s'a intrunitu luni la 16 aug. in Bai'a de Crisia in siedintia estrordinaria.

Comitele supremu conte Alesandru Haller a venitu si cu asta ocaziune in comitatu, ca sê presidieze la adunare; potu dice, că acum'a a petrecutu cam multisioru aici, adeca 4 dīle, de sambata pana marti.

Obiectulu principalu, pentru care a fostu convocatu comitetulu in siedintia estrordinaria, a fostu alegerea unei comisiuni, sub a carei-a supraveghiare, sê se faca conscrierea de poporu, ce are a se incepe la 3. ianuaru 1870. Credu că on. publicu romanu a cetitu instructiunea ministeriala, carea ordina efeptuirea acestei conscrieri de poporu; si prin urmare nu va fi de trebuintia a vorbi despre d'ins'a mai pe largu; dara o impregiurare, carea o vedu a fi forțe momentosa, nu o potu trece cu vederea, si aceea este, că inaltulu ministeriu ungurescu petrunsu pana la renunchi de ide'a magiarisarii, a binevoitu intre rubricelē necesarie la conscrierea poporulu d'in asiē numit'a Ungaria (de sine se intielege, că ei pricepu sub acêsta numire si pe Transilvani'a) a lasă rubric'a de nationalitate cu totulu afara, va sê dicea, guvernulu magiaru nu vede alte natiuni pe teritoriulu coronei stului Stefanu, decâtu numai pe cea asiatica, sadita de marle $\text{A r p } \hat{a} \text{ d}$ in Pannoni'a.

Éca unu esemplu eclatantu de magiarisare; unu pasiu acestu a, care pana in secululu alu XIX-le nu s'a incercatu nimene sê-lu realizeze. Prin acêst'a guvernulu si cu elu d'impreuna toti magiarii nu voiescu altu ce-va, decâtu sê faca o statistica, carea sê demustre Europē; éa intru adeveru pe teritoriulu coronei stului Stefanu nu sunt alti omeni botezati afara de filii lui Atil'a, dara potu sci fratii nostri magiari, că acêst'a nu li-o va crede nici unu omu cu mintea intrega.

Deci comitetulu acestui comitatu in asta privintia a decisu cu unanimitate a se face o rogare la ministeriu, ca in formulele rubricate, ce are sê le tramita la municipie si respective presiedintiloru comisiuniloru incredintiate cu efeptuirea conscrierei poporulu, sê se suscepă si rubric'a de nationalitate, ca un'a ce este mai necesaria, decâtu ori care alt'a d'in căte sunt insirate acolo.

Alu doile obiectu pentru care s'a convocatu comitetulu in siedintia estrordinaria a fostu, staverirea budgetulu pe anulu 1870. Aci nu s'a facutu nici o disputa, s'a primitu precum a fostu si in anulu trecut.

Comitele supremu inca la deschiderea sesiunici a facutu amintire, că de ora-ce tempulu, in care comitetulu are sê tienă adunare generala ordinaria, este aprobe (primele dīle ale lui sept.) totu in siedintia de asta-di voru avē a se luā la desbatere tote obiectele de importantia.

Aci am sê amintescu unu obiectu, care punendu-se la audiulu comitetulu, intru adeveru a produsu iritarea si chiar' revoltarea animelorū adeveratu romane, si acêst'a este o delatiune provocatoria a unuiadvocatu magiaru in comitatu cu numele Ribiczey Ferenez, indreptata cătra ministrulu de justitia, si de acolo retransmisa la comitetu pentru deslucirile necesarie, in carea delatiune Ribiczey intreba si respective face imputare ministrulu intr'unu modu demnu de natiunea a carei fiu este, că adeca: Ce lucru este acelu-a că ministrulu nu se ingrigesce de esecutarea legiloru si respective a legi pentru regularea limbeloru? si scie ministrulu, că Zarandulu este o parte intregitoria a Ungariei? ect. si insira o litania lunga de intrebări care de care mai cocărlata.

Sê nu cūgete inse nimene, că sciriiloru acestoru sīre este condusu de ura si antipatia facia cu natiunea magiara, nici sê nu considere nimene aceste sīre de delare in contra puternicei natiuni magiare. Aceste totesunt asiē

precum se comunica. — Altcum nu-su ce-va „rari nantes in gurgite vasto.“ asiè ce-va se intempla mai in tote dîlele.

Dar sè mai scotemu cîte va pasagie mai seocate d'in faimos'a delatiune a ungurasiului nostru, ca sè se mai adauga si prin acèst'a o margea la cunun'a de fratie-tate, ce o sbiera si bucina magiarii in faci'a Europei ne-contentitu, si apoi sè ne mirîmu mai multu de ministrulu de justitia, pentru cî nu a procesu cu unu astfelu de omu efronîu cu tota rigorea, decâtu de d'insulu, care n'a facutu alta, decâtu a mai repetîtu — facia cu noi — cele audite si esperiate de mii de ori.

Deci ungurasiulu espectorandu se cîtra ministru, dîce: „Da nu cum-va Zarandulu ar' fi eliberatu de sub legile santiunete si de sub obligamintele impuse prin ordinatiunile mai inalte? — nu cum-va ar' fi impoteritu vr'unu individuu, care sè aiba potere a emite — facia cu legile positive si cu ordinatiunile mai inalte — contraordinatiuni? — nu cum-va comitetulu comitatului Zarandu (in maioritatie romana) are dreptulu eschisivu a aduce decisiuni contrarie legiloru sustatorie si a impedece validitatea legiloru sanctiunate?“

Apoi mai departe, fâra ca sè fi cettitu macaru o iota d'in legea condemnvera de nationalitate, care la tribunalele de comitatu si la senatele cartiloru funduari sustiene intrebuintierea limbii usuate pana aci, continua: In comitatulu Zarandu obvinu lueruri minunate si anume: cu ocaziunea punerei in viètia a cîrtii funduare in acestu comitatu, de limb'a manipulasiunii a fostu intrebuintiatu limb'a statului (?!) adeca: cea magiara; era mai tardîu prin emanarea unui puternicu u c a s u, s'a introdusu limb'a romana, (presum i-dîce elu „az oláh nyelv;“) si in urma cere deslucire de la ministru, cî ore intru adevèru acestu comitatu este in stare esceptionala facia cu legile tiei si cî intru adevèru este indreptatîtu pentru a-si realisa f a n a t i s m u l u s e u,“ si asiè mai departe, o cola intrêga plina plintia de insulte in contra romaniloru d'in comitatu in specie si in contra natiunii romane in genere.

De sine se pote intielege, cî cetindu-se acestu pasculu in adunarea comitetulu, a produsu unu sgomotu si o iritatiune intre toti romanii, cari au intiesu limb'a magiara si limb'agiulu in care acèl'a a fostu scrisu, si numai decâtu s'a si propusu, sè se traduca si respective esplice in limb'a romanèsc'a, — ca sè fia priceputu de toti, — si numai dupa aceea, sè se puna sub discusiune.

Vediendu acèsta scena autorulu faimosu (delatiuni cîrele era si elu de facia, si temendu-se, cî si-va perde clientii romani, dupa a caroru sudore traiesce, inca inainte de ce s'ar' fi esplicatu si in limb'a romanèsc'a, si-o retrase cu rusine in faci'a întregei adunâri; pe semne a observatu, cî la d'in contra va fi portatu cu legea de natiuna-

nalitate in mana, pe acele cîi, unde numai dupa o sfudiare mai detaiata si numai dupa o insusire mai vasta a legiloru ar' fi potutu ajunge de sine.

In urma sè o spunu si aceea, cî bietulu si acum'a inea i-este rusine de fapt'a sa nerumegata.

Comitetulu apoi, a supr'a acesteii cestiuni, a decisu a se face la ministeriu o subscernere deslucitoria, care sè arete cî tote cele scrise de Ribiczey sunt minciuni, si cî comitetulu va procede si mai departe pe calea de pana acum, adeca intre marginile legei.

Alte obiecte, cari sè merite a fi date publicitatii, de asta-data n'au obvenitu.

Ionulu lui Tanasie.

Raportu generalu

Despre activitatea Directiunii Asociatiunii nationale d'in Aradu pentru cultur'a populului romanu, d'in anululu 1869.

Onorata adunare generala!

Amesuratu §. 9. alu statuteloru Asociatiunii nostre subscris'a Directiune si-tiene de detorintia a asterne onoratei adunâri generale cu tota onorea urmatoriulu

Raportu:

In urmarea insarcinârilor primite d'in parte adunârii generale d'in anululu trecut, si pre temeulu dispusetiuniloru prescrie in statute, subscris'a Directiune sub restimpulu activitâtii sale d'in anululu acestu-a si a nume de la Adunarea generala d'in anululu trecut pana in diu'a de asta-di a tienutu preste totu 15 seditie, adeca 10 ordinare si 5 straoordinare, ale caroru-a protocoale originali se alatura aici sub A si d'in cari Onorat'a Adunare generala se pote convinge despre activitatea corecta, ce subscris'a Directiune a potutu-o desvoltâ, si adeca:

Directiunea n'a fostu in stare indata a purcede la desbaterea obiecteloru ce cadu in sfer'a activitâtii sale, si numai dupa-ee protocolulu Adunârii generali s'a fostu autenticatu in 28. noemvre 1868, a tienutu prim'a seditia, in carea a facutu dispusetiunile necesarie pentru efectuirea agendeloru diferite, d'entre cari cestiunea cea mai vitala si urginta a fostu licuidarea si incasarea pretensiuniloru Asociatiunii, ce se afla in restantia d'in ofertele membriloru deobligati, parte d'in listele aniloru d'antâi, parte inse de dupa dechiaratiunile formale si obligatorie de oferte ale numerosiloru membri in restantia.

Afacerea acèst'a a restantieloru enorme a atrasu totu-de-un'a atentiunea Onorateloru Adunârii generale de pana acuma, fiindu-câ a fostu si este o intrebare aduncu taiatoria in viètia Asociatiunii si a referintieloru ei materialii; — dar' pre cîtu de necesaria si de doritu a fostu superarea ulterioara si respective aducerea in evidintia

a restantieloru acestor'a de atatea ori intonate si discutate, pe atâtu de mari si de inevitabili au fostu difcultate, cari le-au intempinat acèsta Directiune, candu s' de cîte ori s'a apucatu de acèsta lucrare grea, pentru cî pre langa tote nisuntiele Directiunii d'a constata cu precisiune si acuratetia stadiulu activu si evidentu, precum alu sumeloru oferite d'in parte membriloru Asociatiunii, asiè si alu solvirei, apoi alu restantieloru, nu l'au potutu eruâ d'in protocoalele manipulasiunii introduse inca d'in tempulu infiintârii acesteii Asociatiuni, cari protocoale, in parte nepractice, in parte neregulate manuduse, intru atâta a devenitu de incurcate si pline de corectiuni a le sumeloru transtrise d'in ani in ani, încâtu n'au potutu servi mai multu de basa, nece pentru eiectarea oferteloru renovite, nece pentru evidintia restantieloru. Acèsta impregiurare, a indennatu pre subacris'a Directiune, conformu determinatiunii de sub nr. 11. alu protocolulu Adunârii generali d'in anululu trecut, a intreprinde tote midi-locele corespunditorie spre a face possible constatarea toturoru pretensiuniloru ce le are Asociatiunea d'in ofertele membriloru ei, spre ce scopu pre langa sustinere dispusetiuniloru indegetate inca in anululu trecut si raportate sub nr. 10 alu raportulu sèu generalu aprobatu, — a aflatu de lipsa a dispune o redigere respective compunere noua a protocoeloru mai corespunditoria si conformu sistemii usuate la tote administratiunile de cassa.

Cu elaborarea acestoru protocoale subacris'a Directiune, prin decisulu ei d'in 20. Iuliu a. c. No. 94. Seditia XI, a insarcinat notariulu, pre langa incuviintierea ajutorulu scripturisticiu ce l'a aretatu ne incungiaratu de lipsa conformu recerintieloru stabilite in §. 47 alu Regulamentulu casei directiunale.

Intreprinderea acèst'a a si produsu efectulu doritu, si resultatulu elaborârii protocoeloru mai sus amintite nu numai cî pote servi de basa toturoru pretensiuniloru Asociatiunii, ci este o evidentia, mai chiara individuala si generala, d'ia care sunt lamurate ofertele, solvirea si restantia toturoru membriloru Asociatiunii dupa cum s'a potutu eruâ!

Inainte de tote, Directiunea a dispus a se culege tote listele membriloru inserisi d'in anii 86^a, 86^b, 86^c, precum si cele d'in 86^d, 86^e, si 86^f, apoi tote dechiaratiunile obligatorie ale membriloru intrati in Asociatiune de la anululu 1866 pana in diu'a de asta-di, pre bas'a caror'a s'a compusu protocolulu de evidintia sub lit. A. si s'a eiectatu obligamentulu oferteloru dupa si in ordine alfabeticu alu membriloru respectivii, precum se vede d'in acestu protocolu, era listele si dechiaratiunile protocoate sunt puse in fasciura in ordine cronologicu.

Pre temeulu acestui protocolu sub A. si folosirea Protocoeloru de mai nainte, s'a compusu Protoco-

FOSSORIA.

Limb'a romana si dialectele Italiane.

Scitia filologica de

G. L. Frollo

Profesoru la gimnasiulu Carolu I. d'in Brail'a.

Manserunt, hodieque manent vestigia raris. Horatiu.

VI.

(Urmare.)*

Noi suntemu de parere cî ar' aduce cine-va unu mare serviciu litereloru romane decâ, largindu fundulu tabloului aci infacisiatu, ar' compune unu glosariu completu alu limbii romane comparate cu limb'a literaria si cu dialectele populului italianu. Acestu glosariu aru trebui sè coprindia numai cuvintele comune la ambe pîrtile, si sè le asièdie, nu dupa ordenea alfabetica, ci dupa afinitatea radecineloru atributive, grupate impreuna cu tote derivatiunile lor, urmarindu astfelu planulu propusu de invetiatiulu Müller intru a preparâ clasificatiunea morfologica a idiomeloru.***) In fine, spre a completâ o asemenea lucrare, aru trebui sè se insoceca glosariulu cu unu intinsu tractatu gramatical, elaboratu in sensulu acèl'a-si.

Resultatulu ar' fi cî, numai d'in despoiarea materialulu adunatu de pre tote cantonele Italiei, s'aru potè recompune mai tota limb'a romana încâtu n'aru fi facilu cui-va sè ne conteste tes'a cî: *Limba romana si limb'a italiana suntu deopotriva productulu unei fusioni a dialecteloru antice italiane facuta dupa unu deosebittu punctu de vedere si intr'o època deosebita.*

Si intr'a devèru, lasandu deocamdata la o parte cestiunea despre raporturile genealogice ale limbii franceze si spaniole, cari in ori-ee casu sèmana cu cea romana multu mai pucinu decâtu italian'a, nimeni nu este care sè nu priecca cum cî identitatea atâtoru elemente formale si materiale, cari nu se gasescu in limb'a latina, dar' s'au pastratu la ambe poporele chiaru dupa curmarea ori-carei

*) A se vedè nr. 88, 90, 91, 92, 93 si 96.

**) Lectures on the Science of Language by Max Müller. London 1861—1864.

relatiuni între ele, areta cî acelea-si elemente esistau la època separatiunii, si erau parti caracteristice ale limb'agiului popularu, cu tote cî limb'a latina nu incetase inca de a infiori.

Este prin urmare de prisosu sè combatemu opiniunea unoru filologi, cari considerandu tote limbele romanice ca o simpla corrupere a latinîtâii inceputa la caderea Imperiulu si consumata in Evulu Mediu, se sirguescu de a face istoria transitiuniloru fie-carei cuventu si fie-carei flexiuni latinesci. Decâ anticele monumente ale limbiloru italiote si espresiuile vulgare semenate in scrierile poetiloru, si mai alesu ale dramaturgiloru romani, nu erau de ajunsu spre a convinge in sensulu contraru pe acesti invetiati, de ce nu s'au uitatu mai cu d'inadinsulu la limb'a romana, care potea singura sè arunce ore-care lumina asupr'a problemei?

Dar' preesistentia de care este vorb'a nu dovedesece inca tota tesea enunciata; cî-ci ar' potè cine-va sè sustina cî limb'a romana (purificata de elementele eterogene ce amu amintitu mai susu) nu este altu ce-va decâtu limb'a antica vulgara ce s'aru fi vorbitu cu o uniformitate ère-care in tota Itali'a alaturea cu cea latina literaria. Acèst'a, decâ nu ne insielâmu, este si parerea onorabilulu Alesandrescu.

Ca sè fie limb'a romana mai antica decâtu italian'a, si chiaru ca sè fi esistitu intr'o stare mai multu decâtu rudimentala la època in care Romanii au colonisatu terele Daciei, noi n'avemu nici o difcultate d'a o admite, cî-ci lips'a mai totala a dialecteloru si uniformitatea limbii ce s'a conservatu in deosebitele provincie romane cari au remasu despartite cu inceperea invasiuniloru barbare, precumu a fostu casulu Macedonieci, presupune cî limb'a romana eruâ si constituita de mai nainte; si nici n'aru fi de crediutu cî uniformitatea in vorbire sè se fi introdusu dupa ce colonistii s'au imprastiatu pre unu teritoriu asiè intinsu, si pre candu ei n'aveau alta limba scrisa de recunoscuta in institutiunile publice decâtu numai limb'a latinèsc'a. Dar' despre alta parte nimicu nu dovedesece ca sè se fi vorbitu unu limb'agiulu vulgaru omogenu si universalu in vechi'a patria a legionariloru: documentele ne lipsescu cu totulu in acesta respectu, si o cercetare scrupuloasa a dialecteloru odierne aru potè sè aduca unu resultatulu cu totulu contraru, esplicandu prin

cauze anteriore *) nisee proprietati esentiale ale loru, deosebite de proprietati limbii romane, si cari aru fi fostu eliminate, decâ o limba analoga cu acèst'a aru fi avutu o valòre cîtu-si de pucinu universala.

Remane atunci sè reducemu la unu altu principiu unitatea primordiala a limbii romane, adeca sè admitemu impreuna cu concetatiunulu nostru Vegezzi-Ruscalla, cî limb'a acèst'a are de fundamentu limb'a castrense a Romaniloru adunati d'in tote provincieele Imperiulu, care limba s'aru fi formatu prin combinarea graduala a dialecteloru respective sub influentia limbii oficiale.***) Cîtu pentru limb'a italiana, ea nu potea pre atunci sè existe decâtu in embrionu, pana candu incetarea politica a Imperiulu si caderea latinîtâii lasa pre dialecte sè se ivèca la lumina, le transformâ si le apropia între ele prin adoptarea aceluia ce a devenitu piètra angulara a limbii italiene, va sè dica prin adoptarea dialectulu toscu-latinu.

Astfelu este facilu de a esplica si caus'a asemenariloru ce amu insemnatu in totu discursulu nostru. Dialectulu toscu-latinu sèmana cu limb'a romana mai multu decâtu celelate dialecte luate fie-care in parte, pentru cî mai nainte de tote este o combinatie a toturoru-a, precumu a fostu la rondulu sèu inea-si limb'a romana, si apoi pentru cî elementulu tuscu-latinu, adeca elementulu metropolei trebuia sè fi fostu predominantu in castele Poporulu-regu. Er', decâ dialectele d'in Itali'a septentrionala, si mai cu sèma cele carnice (d'in cari este dialectulu friulanu), se apropia de limb'a romanèsc'a intr'unu modu mai sensibilu decâtu cele d'in mièdia-di, lucrulu se esplica, nu numai prin presentia deosebiteloru elemente celtice in armat'a romana, ci si prin contiguitatea geografica a tierelor subalpine cu provincieele de preste Adriatic'a.

(Va urmâ).

*) Spre lamurirea acestui punctu voru fi de mare utilitate cercetările istorice ale danezulu Mommsen si frumosulu tractatu alu contelui G. Galvani: *Sulle genti antichissime d'Italia e sulle favelle loro innanzi Augusto.*

***) Unu fenomen analogu se observa astâ dj in armat'a italiana, care a inceputu in acesti ani d'in urma s' si formâ unu limb'agiulu propriu prin contopirea dialecteloru provinciale combinate cu limb'a nationala.

lu capitalu despre toti membrii Asociatiunei, in care sunt induse restantiile ofertelor d'in anii trecuti si competinta ofertelor anuali curinte de la 1 Maiu 1868 pana inchisive 1 Maiu 1869. Dupa acea culegandu-se tote diurnalele perceptorilor d'in anii trecuti si alte liste despre incasarea respective perceptiunea ofertelor incasate, s'au indusu tote pozituniile solvirilor in protocolulu capitalu susatinsu, dupa tabel'a sub lit. B. compusu. — D'in acestu protocolu capitalu sunt evidinte sumele ofertelor respective obligamentulu fiesce-carui membru, apoi solvirea si restanti'a acelor'a pana inchisive 31 Augustu a' c.

Pentru orientarea mai chiara si constatarea mai evidente a sumelor oferite, ale celor solvite si ale celor restante, s'a aretatu lips'a de a face unu Estrasu d'in protocolulu sub B. amintitu in protocolu alfabeticu compusu sub lit. C. d'in care se potu vedè sumele oferite respective obligate, cele solvite si cele restante ale toturaru membrilor Asociatiunei.

Pre bas'a acestoru 3 protocoale de nou compuse s'a facutu bilantiulu receratu si pofitu d'in partea Adunarii generali d'in anulu trecut, alu carui-a rezultatu este aretatu mai in detaiu in protocolulu sub A si C. atinsu, de unde se pote vedè lamuritu cum că: De la urdiria Asociatiunei si respective in anii 86¹/₂, 86³/₄, 86⁵/₈, sumele ofertelor d'in liste facu 14,122 fl. 50 cr. cele d'in anii 86¹/₂, 86³/₄, si 86⁵/₈ 3250 „ 50 „ **Asiderea ofertele subscrise, pre temeiuul dechiaratiunilor formale si anume d'in anii 86⁶/₇, 86⁷/₈ si 86⁸/₉, facu 5194 „ 60 „ Era cele d'in 86⁹/₁₀, 86¹⁰/₁₁ si 87¹/₁₂ a le membrilor renoiti facu 1400 „ 50 „ sum'a 23968 fl. 10 cr.**

Cătra aceta suma socotindu-se capitalele membrilor fundatori si legatele testate in favorulu Asociatiunei in suma totala de 5541 fl. 39 cr. se areta in partea Asociatiunei o avere in suma de 29509 fl. 49 cr.

D'in sumele aceste, încătu a fostu cu potintia a le constatã, a incursu respective s'a incasatu preste totu in oferte anuali 6734 fl. 85 cr. in interese dupa capitalu 189 „ — capitalele membrilor fundatori si legatele testate Asociatiunei 5541 „ 39 „ sum'a la olalta: 12,465 „ 24 „

care subtragendu-se d'in sum'a pretensiunilor active mai susu espuse, se areta o pretensiune restanta de 17,044 fl. 25 cr., d'in carea in urmare licidãrilor ce s'au potu face pre temeiuul raporturilor intrate de la colectanti, s'au subtrahu sumele nelicuide si neincasabile de 225 fl. 50 cr.; dreptu acea se vede a remanè in partea Asociatiunei o pretensiune restanta in suma de 16,818 fl. 75 cr.

2) In privintã licidãrii si incasãrii restantiilor, Directiunea conformu determinatiunei Adunarii generali d'in 31 septemvre 1868. Nr. 11, de nou s'a adrebatu cătra respectivii domni colectanti pentru d'a tramite rezultatu licidãrilor particulari, si mai de multe ori a repetitu aceta provocare cătra toti colectantii, dar' d'indre 88 de colectare create spre scopulu acest'a, numai 22 au avutu bun'a vointia d'a corespunde recerçãrilor directiunali, ale caror'a protocoale de licidare si raporte prin comisiunea esmisa sub Nr. decisulu directiunalu 5. 24 si 63. s'au censuratu, s'au superatu in modulu mai susu espusu, descriendu-se sumele nelicuide si facandu-se dispusetiunile ulterioare in privintã celorlalte pusetiuni de sume restante.

Fondulu capitalu alu Asociatiunei in anulu acest'a s'a sporitu cu 83 fl. ce a incursu d'in venitul balului tienu in anulu trecut, cu ocaziunea Adunarii generali, apoi sum'a de 52 fl. 88 cr. testata spre scopulu unei fundatiuni si transpusa fondulu Asociatiunei conformu punctulu 12 alu acestui Raportu. Se vede dara, cã asociatiunea nostra posedã in realitate o avere activa si a nume: in obligatiuni garantate 6594 fl. in bani gat'a 5541 „ 39 cr. in restantie d'in anii trecuti 16,818 „ 75 „ sum'a totala de 28,954 „ 14 „

In meritulu acestei licidãri, si cu deosebire a licidãrilor ulterioare de restantia, Directiunea spera, cã in anulu venitoriu caus'a aceta cu atãtu mai putienu se va potè efectui, cu cãtu starea pretensiunilor acestora, pre bas'a protocoalelor mai desu amintite, este degiã adusa in curatu, si directiunea viitoria va fi in puseiune mai cu usioreta a manuce trebile administratiive de casa, a face estrase pentru respectivii colectanti, si a li face si loru mai posibilu realisarea licidãrii si a incasãrii, atãtu a sumelor restante, cãtu si a ratelor competente de oferte.

Daca in viitoriu se va purcede in manipuliunea casei astu-falu, si membrii Asociatiunei voru fi portati esactu in exidintã si se voru provocã regulatu si la tempulu sãu prin respectivii domni colectanti pentru solvirea mai puctualã a ofertelor, cu cari s'au deobligatu, atunci cea fãra de nici una indoieala trebile Asociatiunei voru secerã rezultatu doritu.

3. Adunarea generala d'in anulu trecut prin determinatiunea sa de sub nr. 13. aprobandu Regulamentulu casei despre agendele directionale, a dispusu a se intregi elaboratulu cu instructiuni supletorie pentru colectanti, si cu ordulu internu pentru folosirea localitãtii Asociatiunei; cãtu despre instructiunile colectantilor, — Directiunea aflandu instructiunile edate inca in anulu trecut si tramise colectantiloru de corespondentorie si practice, n'au aflatu de lipsa a mai face alt'a, ci recomenda aceste aprobãri onoratei Adunari generale cu atãtu mai vertosu, cã-ci in meritulu licidãrii s'au procuratu anca in anulu trecut debuitiosele tipariturì, dar' mai alesu o catime mare de aceste instructiuni de care si acum'a se mai afla in abundantia, si d'indre care se mai potu folosi si provedè respectivii colectanti, fãra de a se face spese evitabili.

4. Prin determinatiunea Adunarii generali de sub nr. 14. si pe temeiuul preliminarului, Directiunea a fostu insarcinata a impartì stipendie pentru cei siete tenceri studinti cu 600 fl. si stipendiulu incuviintiatu pe partea unui tenceru la politecnica cu 300 fl.; aceste ajutõrie stipendiali d'in lips'a baniloru disponibili ne potendu-le resolvì in anulu scolasticu decursu, directiunea a aflatu de bine a reservã provederea acestoru ajutõre pe partea tenceriloru pentru anulu viitoriu scolasticu, despre ce cu decisulu directiunalu d'in 20 Iuliu a. c. Nr. 91 a publicatu concursu in foiele natiunale.

5. Statutele Asociatiunei nostre modificate cu aprobarea guverniala prevediendu-le, — directiunea in urmare autorisarii adunarii generali de su Nr. 17 au datu a se tipari 1000 de esemplare de aceste statute pentru debuintia mai multoru ani, d'indre cari mai multe s'au si impartitu acasiunalminte membrilor Asociatiunei.

6. D'in petrecerea de saltu ce a fostu aragiata cu ocaziunea Adunarii generali d'in anulu trecut, a incursu pe partea fondulu Asociatiunei, si dupa detragerea spelorulu avute unu venitu curatu in suma de 83 fl. v. a. care suma dupa raportulu perceptoratalui s'a si depusu in casa de pastrare.

7. In firulu determinatiunei adunarii generali de sub nr. 11. d'in anulu trecut, Directiunea n'a intrelasatu a intreprinde tote mesurile cuviintiose pentru infintiarea unei sortiture de loteria filantropica pe ocaziunea acestei adunari generale, a carei-a venitu curatu este destinatu fondulu Asociatiunei, si cu care este impreunata petrecerea de saltu natiunale, asiderea aragiata pe scopulu acest'a obiectulu acestei intreprinderi, precatu de momentosu si folositoriu scopuriloru Asociatiunei nostre, a fostu o cestiune respective una intreprindere noua si cu totulu necunoscuta inca Directiunei; dar' avendu in vedere importanti'a acestei intreprinderi, si folosele apromitiore Asociatiunei nostre, mai alesu d'in punctu de vedere alu referintielorulu materiali, Directiunea n'a crutiatu ostenele, si au facutu spesele necesarie la arangiarea acestei sortiture cu scopu de a stabili ordulu executãrii sortitureloru pentru promoverea interesulu materialu alu Asociatiunei si in viitoriu.

Spre scopulu acest'a directiunea a facutu „apelu“ cătra publiculu romanu adresandu-se cu rogarea, cu deosebire cătra prestimatele dame romane, pentru bunavointia d'a concurge intru spriginirea intreprinderi acestei sortiture filantropice, care provocare dupa cum se vede d'in raportulu specialu despre rezultatu sortiturei acestei-a, a si produsu efectulu bunu, destulu de multiamitoriu alu primei intreprinderi, cã-ci zelosele dame romane indatu dupa publicarea si emendarea apeleloru au manifestatu cea mai viua interesare si insuffetire cătra intreprinderea acest'a, donandu pe sãm'a sortiturei efectele pretiose, si elegantu lucrate, cari in sensulu decisulu directiunalu de sub No. 63. s'au publicatu ca donuri binefacitorie d'in partea respectivelor dame in tote foiele natiunale, si cari donuri de efecte clasificate si pretiuite se potu vedè espuse in localitatea Asociatiunei.

Dupa-ce d'in intrarea efectelor donate s'a prevediutu unu rezultatu apromitiore alu sortiturei acesteia, Directiunea la propunerea comisiunei respective, prin decisulu sãu de 29 Aprile a. c. Nr. 67. a dispusu:

1. A se tipari cãtmea debuitiosã de 1200 sortiuri cunoscutu, cari apoi s'au tramisu pretotindene la toti colectantii si alti barbati de incredere ai Asociatiunei pentru distribuire la publiculu romanu, pre langa cari sortiuri s'au mai tiparitu si 1000 de bilete de intrare la balu.

2. Cascigurile acestei sortiture s'au staveritu in doue obiecte principali, adeca unu servitiu de argintu de mesa pentru 12 persone in valore de 500 fl. si unu losu originalu de statu d'in anulu 1864, in valore nominala de 100 fl., era cele-l-alte casciguri le voru formã efectele donate d'in partea zeloselor dame romane.

3. Pretiulu unui sortiu s'a stabilitu cu 50 cr. si in partea cuperatoriloru s'au resoltitu dela 5 esemplare unulu „gratis“, asiè in cãtu d'in sum'a esemplariiloru de 12.000 numai 10.000 in valore de 5000 fl. sunt menite scopulu intreprinsu, cã-celelalte 2000 esemplare se privescu de grãtuite pre partea cuperatoriloru respectivi.

(Va urmã.)

Romani'a.

Argeologia.

Dnului ministru alu cultelor si instructiunii publice.

Domnule ministru.

A trebuitu sã me grabescu si sã me intorc, dupa una excursiune de patru-dieci si trei de zile.

In aceste patru-dieci si trei de zile amu esploratu trespre-diece cetãti dace si romane, ale carorulu planuri de situatiune voiu avè onore a le inaintã ministeriulu preste pucine zile, spre s se depunela cele-l-alte doue ce v'amu supusu mai d'inainte.

Amu desgropatu patru sarcofagie de pãtra, d'indre cari doue intacte si forte frumõse, pentru cari am luatut despusitiune a se potè aduce la museulu natiunale, unde si-potu avè loculu lor meritatu; si amu adunatu multime de obiecte-monumente in petre, in pamenturi, in bronzu, feru, argintu si auru, despre cari voiu avè onorea a ve supune o relatiune in detaiulu in tempulu ce voiu potè scurtã mai multu.

Ve rogu domnule ministru, in interesulu sciintielorulu arceologice, sã bine-voiti a ordonã sã mi se tramita cãtu mai in graba unu bunu desinatoru spre a reproduce formele acestoru monumente, in pregatirea unui album arceologicu dacoromanu.

Presied. comitetulu arceologicu
Cesaru Bolliacu.

Alu douilea Sarcofagiu.

N'am urmaritu sarcofagele, pentru cã numi a fostu aceta tãnt'a: amu cautatu morminte numai candu mi au esitu in drumu. Patru sarcofage de pãtra am gasitu in cercãrile ce am facutu de aceta natura, d'indre cari doue erãu profanate, sparte de cautatorii de comore, era doue intacte, incuiate cu scobe mari de feru, acoperite cu plumbu turnatu preste d'insele si lipite de tôte partile cu cimentu.

Despre celu d'antãiu, gasitu langa drumulu celu mare la stang'a esãrii d'in cetatea Celeiulu, am datu relatiune lectoriloru nostri. Acum sã le relatãmu despre celu d'alu douilea, gasitu totu pre laturea acestui drumu, d'a stang'a, la intrarea in cetatea Resca sãu Antina.

Ca introducere trebeu sã spunu, cã Romanii aveãu obiceiul de cele mai multe ori, sã-si îngrope mortii afarã d'in cetate; si cei mai avuti se întrecãu in luculu mormintelorulu, sarcofagelorulu, monumentelorulu si mausolelorulu, cari serviãu si dreptu infrumusetiare la intrãrile in cetãti.

Alu douilea trebeu sã spunu cã numele genericu de sarcofage, ce dãmã asta-di tronuriloru si mormintelorulu de pãtra, este neesactu, pentru cã sarcofagiulu s'a dõsu de cãtra Greci unoru tronuri numai, facute d'intro pãtra ce se dice cã se gasea la Corintu si care ar' fi avutu proprietatea a consumã si a absorbe, numai in patru dieci de zile, corpulu ce se depunea intr'insele. Dãca dara sarcofagiulu, precum o indica si definitiunea vorbeii, aveã proprietatea a consuma in patru-dieci de zile corpulu ce i se depunea, unu tronul de pãtra, care conserva doue miie de ani corpulu ce i s'a incredintatu, s'ar' potè numi mai esactu sarcofilactu, de cãtu sarcofagiu.

Sã nu ne intindemu inse in definitiuni de vorbe, si sã dõcemu si noi ca tãta lumea, precum nu diceau Romanii inse, la tãte tronurile si mormintele de pãtra: sarcofagiu.

D'a stang'a drumulu romanu dera, la intrarea in cetatea Antina, in aceea-si dispositiune, cu totu latulu spre drumu, in gradin'a unui saracu sateanu, pre care lamu despagubitu prin buna invoiala cu unu Napoleonu si jumatare ca sã lase se sãpu, la aduncime numai de o jumatare metru, am datu de sarcofagiu; am facutu siantiu largu in giurulu lui ca sã se pota umblã cu inlesnire pana mai josu de basa; am radicatu totu pamentulu de pre capacu cu ascutisuri de lemne si cu manele, pentru ca sã nu se sgarie de ver'unu instrumentu de feru; lam maturatu si lam spelatu de tãte partile si am vedintu aceea-si forma identica cu celu de la Celeiu, ce-va mai scurtu numai.

Doi mesteri tãgani cu daltele si ciocanele lorulu erãu aci. S'a pusu unulu la unu capetãiu alu sarcofagiulu, altulu la celu-l-altu, si prin sistem'a ce am adoptatu, s'au scosu antãiu plumburile, apoi scobele de feru. La curatierea cimentulu d'in giurulu capaculu mi s'a anunciatu nenorocirea cea mare, furnicele, aceste destructore implacabili ale interioarelu sarcofagiilorulu; ele si-facuse locu printre cimentu si esãu droie pre doue puncturi, spariate, cu ouele in gura.

Am radicatu capaculu celu greu cu funie, cu lemne si cu manele, si lam datu pre jumatare de laturi, ca sã potu cautã in intru. — Acesta fiindu resulfatu, profumulu deliciosu, care s'a eshalatulu d'in celu d'antãiu de la Celeiu, nu mai erã; dara, unu fenomenu extraordinaru m'a surprinsu: acoperitu usioru si pre alocurea de pamentulu celu cafeniu alu cadavrelorulu, scosu de furnice negresit, se vedea mai intregu capaculu cosciugulu de lemnu, forte frumõsu lucratu intr'o timplaria strana.

NOUTATI STRAINE.

FRANCIĂ. Senatus-consultul este sub pertratare. Discușiunile în senatu sunt interesante; dar' mai interesant este cuventul principalului Napoleon, care se vedea fi nemulțumit cu concesiunile ce se dau națiunii prin concluderea senatului. Eca ce dăce principale:

„Am să exprim domnitoriului meu multă amabilitate mea pentru că întrebuințea timpul păcii spre a reformă și straformă imperiul fortiei într unu imperiu liberalu. În parerile mele de reforma nu sum condusu de sentiul de opusetiune; devotamentul meu pentru imperatul și pentru siulu său este deplin, totu o știu acest'a, dar' totuși este bine s'o repetescu. (Placere. — Bar. Heeckeren: Nu m'am îndouit vre-una-data!) Interesele și aplecările mele sunt legate nedisolubil de ale imperiului (Aprobare.) Eu am solicitat de multu versiunea ce se mediu-lucesce adi, asemenea libertatea presei și a intrunirilor, care se și dăde prin epistolă d'în 19 Ianuarie, dar' care trebuia întregită prin practica. Adi este vorb'a de una schimbare însemnata, de una reforma parlamentaria; dreptu-ace'a mi-pare rău, că comisiunea (senatului) dovedește ore carea frica, neîncredere. Comisiunea promette și apretiesce proiectul guvernului, dar' numai cu ocrearea reserva, ca si cum aru fi vorb'a despre nescari experimentări. Cu budiele pronuncia d'a, în fapta inse observa cutarea reserva.

Maupas: Dlu men! Nu toti membrii comisiei (Miscare) Presied. Rouher: Nece unulu! Ma multi senatori: Nece senatul!

Princ. Napoleon: Spiretul raportului celu puțin este atare, și numai acestei lipse de încredere, se pote atribui deca reformele în cestiune nu au produsu în țiera efectele dorite. Primescu cu cea mai deplina încredere proiectul guvernului. Numai dusmanii neîmpacati ai imperiului nu recunosc, că imperiul este compatibilu cu libertatea; și deca unii d'în amiciei guvernului înca credu acest'a, me temu de influință loru ce o potu esercita asupra locurilor decidiatorie. Libertatea se pote adumbri pre unu tempu, dar' în fine totuși ea este farul, cătra care tindu poporele civilizate. Nisuint'a cătra progresu nu se pote opri; trebuie să coluclămu, ca imperiul să trăsca în libertate; voi documenta, că acest'a se pote. Imperiul trebuie să aprindia puntea d'înderetrulu său, fără speranță de a se renorce. A guvernă, nu însemna a se opune, ci a se conforma adeveratei opinii publice. Purcedendu d'în acestu punctu, necesitatea reformelor se ivesce în toti ramii administratiunii. Progresulu are să fia continuu precum pre terenul industrialu asi și în politica. Napoleon I. dupa constituționea anului VIII, prin constituționea d'în 1815 tresu într adeveru la sistemul constituționeu. Nu este iertatu să afirmămu, că acestu sistem fu încercatu degi, și că a patitu naufragiu; elu a fostu rău manuitu în ambe rōndurile, și sub tempulu restauratiunii și sub monarē'a d'în Iuliu. Deca amu vrē să asceptămu pana ce nu va mai esiste partita contraria, aru trebui să asceptămu în vecii vecilor; d'în contra, deca se va da libertate, vom rumpe firulu pretensiuniloru. Chiaru asi este nula și asertiunea, că libertatea este una marfa importata d'în Angli'a. Libertatea nu este nece anglesa, nece prusca, austriaca sau franceza, ea este a omenirii, și ca atare are numai una forma, ca și frumșetia. Recunosc, că trebuie să se procedia cu precautiune și moderatu, dar' trebuie să mergemu pana la terminulu necesității. Doue căli sunt posible: sufragiulu poporului sau senatus-consultulu. E bine, că s'a alesu cea d'în urma. Sufragiulu universalu posiede numai colorea democratiei și pretensiunea, că potestarea legelativa să se exercite de întregu poporul, este numai una seductiune. Numai în casuri estraordinarie trebuie a recurge la acesta ancora de necesitate; numai în casulu estremu, înaintea revoluțiunii. În casuri estraordinarie, de esemplu, candu dinast'a este sub întrebare, dar' numai atunci se pote apelă la votulu poporului, sau candu e vorb'a de resbelu și pace, cu unu cuventu candu cestiunea este da sau ba, dar' și atunci numai sub condițiunea, că întrebati voru precepe întrebarea. În totu casulu sufragiulu universalu este una amagire de sine, și candu imperatul ar' apelă la poporu, ar' dovedi negreștu, că este în discorlanta cu reprezentantii țierei. Dreptu-ace'a guvernulu a facutu bine, candu au recursu la senatus-consultu.

Constituționea d'în 1852 si-a facutu detorință și acum este a se reformă d'în temelie; ea a fostu destinata a fi dictatura republicană, dar' prin actele d'în 1860, 1867 și 1869 suferi lovituri sensibile, sub care s'a clatenatu în temeliele sale. Concludulu senatului cuprinde în sine numai bine, dara nu totu binele. Comisiunea, glorificandu trecutul, desfasură patru eviniminte cardenali ale imperiului: resbelu d'în Crime'a și Itali'a, reformele în comerț și amnesti'a.

(Oratoriulu înunda apoi cu laude aceste patru eviniminte, și apoi descoperă cele 5 lacune aflate în senatus-consultu.)

Ce se atinge de responsabilitate, relativu la impe-

ratulu este nedeterminata, cu tote că în constituțiunile precedinti a fostu expresa în forulu ultimulu și cu privire la capulu statului; acest'a, deca vremu, este unu ce sublimu, majestosu, dar' în practica nu este întielegibile și utile, dreptu-ace'a nu eschide responsabilitatea ministriloru. În privința acest'a inse proiectulu guv. și raportulu comisiei nu vorbesce chiaru; nu se spune, înaintea cui au ministrii a fi respundietori. Ar' fi trebuitu a se adauge: înaintea camerelor.

Pres. Rouher: Si înaintea camerelor.

Princ. Napoleon: Da, înaintea țierei reprezentate prin camere.

Pres. Rouher: Asi este. (Aprobare.)

Princ. Napoleon: În art. II, inse nuse face amintire d'acest'a, cu tote că ar' fi trebuitu; că-ce responsabilitatea ministriloru trebuie să se manifeste pre totu diu'a, în practica.

(Va urmă.)

VARIETATI.

† (Neocrologu.) Unulu d'între cei mai zelosi fi ai națiunii nostre, Nicolau Cristianu fostu notariu în Pecic'a repausă în 2/11 augustu în Cilu în comitatu Aradului. Fia-i țieren'a usiora!

** (Date statistice) Gimnaziulu romanu gr. or. d'în Brasiova a fostu cercetatu în anulu scolasticu 1869, de 259 scolari si anume cu privire la clase în clasa VIII 10; în clasa VII. 12; în clasa VI 19; în clasa V 30; în clasa IV 33; în clasa III 41; în clasa II 42; în clasa I 64. Comparand numerulu gimnasistiloru d'în an. 1867, care s'a suitu la 236 cu celu de 259 d'în anulu curentu 1869, se vede, că numerulu scolariiloru au crescutu cu 23; era clas. normale în anulu 1867 8 au avutu 360, și în anulu presente 1868 9 381 — baeti si fete, nrulu a crescutu cu 21 insi. Cu bucuria amintim, că în an. cur. s'a propusu și desemnulu și gimnastic'a. Bine aru fi daca s'aru intruce și în celelalte gimnasii romane.

Sciri electrice.

Madridu, 6. sept. Diurnalulu „Imparcialu“ țiene de imposibila candidarea principelui Montpensier la tronulu Spaniei, de-ora-ce asi ceva nu se pote efectua de cătu numai prin influința straina, și anume prin a Angliei și Prussiei. — Totu acestu diurnalu nu se ivoiesce nece la candidarea lui Alfons.

În Figueras, tribunalulu militaru a condamnatu la morte pre doi carlisti; se sperza inse că sentiția se va schimbă.

Zagrabia, 6 sept. În ședința de adi a dietei s'a cetitu articlu de lege d'în 1867 și s'a decisu a se publica. Episcopulu Soici d'în Zeng e desemnatu de metropolitulu alu Zagrabiei.

Craiova, 6. sept. Diurn. „Kraj.“ spune, că mitingulu popularu, ținutu în Stanislau, a decisu, că nu va recomandă una resistință pasiva; în privința participării în senatul imp. declara, că de-cum-va în tempu de 6 septemane dela convocarea sa, senatul imp. nu va pune la ordine d'ilei resoluțiunile dietei Galitiane, cu atât mai vertosu deca nu se voru primi, deputatii poloni voru avē sau a-si depune mandatele sau a parasi senatul imp.

Bucurese, 6. sept. Sesiunea estraordinaria a camerei s'a deshisu prin unu anuciul alu principelui, cetitu de ministrulu-presedinte. Anuciulu incunoscintea caletori'a principelui, alu carei-a scopu este a face visite la poteriile garantatorie, constateza apoi primirea cordială a principelui d'în partea țiarului rusescu în Livadia, precums și desvoltarea Romaniei.

Parisu, 7. sept. În ședința de eri a senatului s'a primitu proiectulu senatus-consultului cu 134 voturi contr'a 3. Apoi se acti rescriptulu imperateseu, prin care se amenă senatul.

Parisu, 7 sept. Scirile respandite la bursa despre sanatatea lui Napoleonu sunt nefundate. Diurnalele constateza reinsanetosiarea continua a imperatului.

Proprietariu și editoriu: Alesandru Romanu.
Redactoru respundietoriu interim.: Ionu Porțiu.

Am datu afara, cu multa îngrijire, pamentulu de d'asupra, și am radicațu acestu capacu dreptu, despicațu în duce. Aceea-si dispozițiune a corpului: capulu la media-nopte, picioarele la media-di, ca și în celu-l-altu. Nici unu semnu de dafini; diferite tieseture topite; abia desemnulu loru se distingea. Am începutu cautarea era-si de la pi-ciore; nici unu urciuru; o sticla, care a servitu de lacrimaru, sdrobita; talpele de pluta de la pi-ciore mutate de la loculu loru, de cătra furnice negreștu, și trase d'asupra. Am observatu osele pana la midilocu și mi s'au parutu de femee; unu inelu micu negru m'a incredintiatu și mai multu că este asi; unu lantisiuru și unu cercelu de aur mi au confirmatu că a fostu femee; și cercanulu gurei, câti-va dinti stricati, au constatatu că a fostu o femee în versta, nu inse bețrana.

Nici la acest'a nu s'a conservatu nimica d'în perulu ei, nici d'în vestimintele ei; deca am gasitu acum diferite obiecte ce n'am gasitu nici în celu d'antăiu, nici în altele mai nainte. Eca ce am gasitu: antăiu capaculu cosciugului de o frumusetia rara și conservare miraculosa, cu tote bronzurile pre la inchiature în numeru de 12, și cu brosc'a cu chiae intr'insulu; și d'ecu miraculosa, pentru că, dupa cinci monete de bronzu, pre cari le am gasitu în mormentu, — si d'utre cari cea mai noua era a lui Caracala, aretandu poterea tribunitială pentru a 16-a ora, Imperatu pentru a doua ora, Consulu pentru a patr'a ora, cari acestea combinate ne dau anulu Romei 266, era alu mantuirii 213, adica vechime de una-miie șiesesute și cinci-dieci și șiese ani, — este miraculosu lucru să se pestreze unu lemn subtire, în asi stare. Alu dovuila, am gasitu unu briceagu inchisu, cu plesele în forma unii picioru micu de capra. Alu treilea, am gasitu doue zaruri de chihlibaru. Alu patrulea, am gasitu caramid'a care a servitu de sapunu la spalarea corpului. Alu cincelea, am gasitu unu acu lungu de fildesiu cu o forma eleganta, care i a țienutu perulu. Alu șieselea, am gasitu unu fusu de fildesiu, cu parselulu de chihlibaru. Alu șeptelea, am gasitu o besicut'a subtire care a potutu servi, credu, dreptu medalionu de aur. Alu optu lea unu cercelu de aur fără nici o petra; perechi'a lui, deca va fi avutu perechi'a, n'am potut'o gasi. Alu nouelea am gasitu unu lantisiuru de aur, care se vede c'ar' fi avutu și margaritare, deca acestea n'au potutu resistă. Alu diecelea, am gasitu unu colanu, sau o braciara, căci este forte decompușă, a fostu forte finu lucrata, — este sdrumicatu cu totulu; nu este de aur, deca încarcatu de margaritare, tote stricate. Alu un-spre-diecelea, cinci monete de bronzu: unu bronzu mare, Septimiu Severu, reversulu: ADVENTI AUG. FELICISSIMO S. C. — Severu în haina militara, calare spre drept'a, radi-cându mân'a drepta; — variatiune a No. 477 d'în Cohen; batuta la anulu mantuirii 196; — alte trei bronzu de midilocu, forte fruste, Faustina juna și Julia Domna, și unu bronzu micu forte cu reversulu ce am indicatu. Alu doue spre-diecelea o mica turta de faina alba, redusă pana la transparentu. Alu trei-spre-diecelea am gasitu unu pep-tene care se vede că a fostu forte delicatu lucratu, deca l'am gasitu sdrumicatu cu deseversire. Alu patru-spre-diecelea, am gasitu unu obiectu ciudatu: unu sulu ca de 12 centimetre, pre care sunt petrecute rotite de chihlibaru strinse una de alta, avendu la amende capetaiele cete o rota mai mare, totu de chihlibaru. Fost'a unu mosșoru? Tote aceste chihlibare sunt, dupe ceea ce cunoacemu asta-di, chihlibaru de Buzeu. Alu cinci-spre-diecelea, am gasitu mai multe diferite obiecte sfaramate sau topite despre cari nu mi potu da sēma. Si în fine alu șiese-spre-diecelea, am gasitu și unu inelu negru, de o compositiune despre care era-si nu mi potu da sēma.

Nici în acestu mormentu nimica care să indice numele morții. Potemu afirmă numai că a fostu o femee în virsta de midilocu, apartienendu unei case avute, și care urmēza să se fia ingropatu în anulu de la Cristosu 213.

Prefectulu jutiului d. Chintescu, și cu d. Grigorie Bengescu proprietaru d'în giurulu locului, d. P. Dănelescu inginerulu, și secretarul jurnalului Trompeta d. I. Vlădoianu, au servitu ca diaconi la acestu parastasu de 1656 de ani alu repausatei. Era bine-credinciosi au fostu d. primaru, d-nii consiliari, cu toti preotii și locuitorii satului Resca, barbati, femee, și copii.

Si o anecdota:

Cas'a în care s'a gasitu sarcofagiulu de la Celeiu era a unui saracu sateanu, slugarindu la altii, cu o femee bolnava cronică; avusese doi copii ce i au muritu într'o nopte, amenduoi.

Sarcofagiulu de la Resca s'a gasitu în gradin'a unui muncitoru saracu, care a avutu trei femee și carui-a i au muritu tote trele.

S'a constatatu dara, că cine are unu sarcofagiu în giurulu casei sele, trebuie să lu denuncie, ca să i se scota strigoiiulu d'în casa, căci alt-felu nu mai pote prosperă.

„Tromp.“

Cesare Boliacu.